

Oddział Międzyuczelniany PTTK
Komisja Historyczna

Tomasz Kowalik

Nasz rodowód
i teraźniejszość

Warszawa, 1981 r.

kiego wypoczynku, ferii, wakacji, obozów wypoczynkowych. Kształtuje się fundamentalna zasada "jeśli potrzebujemy - zrobmy to sami". Wobec ogromu potrzeb, i całkowitego braku wprawnych organizatorów, trudne było ich zaspokojenie. Każdy pomysł był dobry, jeśli znajdował akceptację w środowisku studenckim i dawał skutek niemal natychmiastowy w postaci imprez oraz tworzenia się nowych grup organizatorów.

Równocześnie PTTK, jako nowa organizacja, nie mając zbyt bogatej tradycji integrowania środowiska akademickiego wokół turystyki i krajoznawstwa, nie było w stanie szybko rozwijać swojej struktury ani też skutecznie głosić haseł programowych w tym środowisku. Toteż narodziny pierwszych ogniw PTTK w środowiskach akademickich następowały powoli. Najwcześniej, bo już 11 stycznia 1954 roku powstał oddział w Poznaniu, który następnie stał się oddziałem Międzyuczelnianym. W marcu 1957 roku powołano oddział akademicki PTTK w Krakowie.

Nie powstały z niczego, to oczywiste. Poprzedziła je kilkuletnia działalność grup nieformalnych, wiele przeprowadzonych obozów wędrownych, załążki zespołów specjalistycznych /grupy aktywu prowadzące obozy wędrowne/, spływy, rajdy, konkursy krajoznawcze, wycieczki podmiejskie, zimowiska, organizowane przy pomocy związków zawodowych wczasy turystyczne PTTK-FWP, w których uczestniczyli studenci z wielu środowisk. W 1953 roku na dwóch szlakach obozów wędrownych podczas wakacji znalazło się ponad 300 studentów z różnych środowisk. Już w 1955 roku na takie obozy ZSP skierowało 1324 osoby wyróżniające się w nauce i pracy społecznej. Warto tu dodać, że w Warszawie brało w nich udział 369 osób. To byli protoplaści późniejszych poczynań organizatorskich, z tego grona rekrutowali się potem organizatorzy wczasów, wycieczek, rajdów, spływów. W 1955 roku podczas pierwszej Narady Aktywu Turystycznego we Wrocławiu postulowano, aby w każdym środowisku i uczelni zakładano ognia PTTK. Narada wyrażała to, co w wielu ośrodkach było już lub stawało się faktem. Już w 1953 roku działało koło PTTK przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, we wrześniu 1953 roku studenci poznańscy podczas rajdu w Sudetach obmyślają utworzenie kół PTTK, w 1954 roku na wieńcę Rada Uczelnia-

na Politechniki Warszawskiej powołała wydział Wczasów i Turystyki, aby prawidłowo i sprawiedliwie dzielił skierowania na wczasy i fundusze na turystykę i wypoczynek. Uczestnicy wycieczek podmiejskich z Politechniki już w 1953 roku mogą uważać, że tworzą klub wędrowników. Powołanym wówczas Wydziałem Wczasów kierował Tadeusz Rosiński, a jego zastępcą był Mieczysław Łukasik, organizator wycieczek. Politechnika organizowała już wówczas samodzielne obozy wędrowne w Tatrach, Pieninach, Sudetach, wysłała wiele osób na wczasy wędrowne, organizowała spływy kajakowe na Suwalszczyźnie.

W grudniu 1954 roku na Politechnice powstało koło PTTK, pierwsze warszawskie ogniwo akademickie tej organizacji, zarejestrowane najpierw w Oddziale Stożecznym jako koło nr 139. Jego prezesem był wspomniany już Mieczysław Łukasik, a zastępcami Leszek Koczyński i Wojciech Matusiak. Pierwsze samodzielne obozy wędrowne w Bieszczadach organizowali w 1955 roku Marek Ławiński /Akademia Medyczna/ i Ryszard Dutkiewicz /Uniwersytet/. Na Politechnice powstał Klub Wodniaków /szefem był najpierw Andrzej Nowak/. Spośród uczestników obozów w Bieszczadach wyłoniła się grupa "Wielkie Bractwo" i "Klub Lewej Nogawki" /1955 rok/. Wiosną 1956 roku odbywa się pierwszy w Warszawie rajd studencki - po Górach Świętokrzyskich wędrowało ponad 200 osób, a koszt imprezy wyniósł około 1.000 zł. Jego organizatorami byli studenci Politechniki.

Takie, jak wymienione tu przykładowo poczynania organizatorskie wymagały, aby zająć się kształceniem kadr niezbędnych studenckiej turystyce i krajoznawstwu. Podczas przerwy semestralnej w 1956 roku w Michałowicach koło Karpacza odbył się zorganizowany przez RN ZSP Centralny Kurs dla Przewodników Studenckich Obozów Wędrownych. Warszawskie uczelnie reprezentowali: Włodzimierz Dylis, Mieczysław Łukasik, Wojciech Kulicki, Halina Więczek. Wówczas także nastąpił "podział" terenów górskich między środowiska akademickie w celu organizowania obozów wędrownych. Warszawie przypadły Bieszczady, Beskid Niski, Góry Świętokrzyskie i pojezierze Suwalsko-Augustowskie i Mazurskie. Już podczas wakacji 1956 roku odbyły się na tych terenach pierwsze obozy zorganizowane samodzielnie przez świeżo upieczo-

nych warszawskich przewodników. Pod koniec wakacji tegoż roku odbyło się kolejne tzw. przejście przewodnickie w Bieszczadach i Beskidzie Niskim, w którym brali udział: Włodzimierz Dylis, Wojciech Kulicki, Tadeusz Łętocha i Halina Wiączek. Pierwszą akcją letnich obozów wędrownych w tym terenie kierował Leszek Kopczyński. Wiosną 1957 roku odbył się w Karpaczu kolejny kurs dla przewodników, uczestniczyli w nim z Warszawy Tadeusz Bogumił, Teresa Gnys, Leszek Kopczyński, Andrzej Kopicki, Andrzej Matjas, Andrzej Padzik, Jacek Tusiewicz. Wiosną zorganizowano kolejny rajd Świętokrzyski.

Jesienią 1957 roku powstaje w Warszawie przy RO ZSP Koło Przewodników Studenckich Obozów Wędrownych, a jego pierwszym prezesem był Wojciech Kulicki, student Politechniki. Niezależnie od tego w środowisku warszawskim, na wzór poczynił kolegów z Wrocławia, próbowano powołać Akademicki Klub Turystyczny, co stało się faktem w 1958 roku, a jego prezesem został Andrzej Smirnow. Oprócz już przedstawionych poczynił należy przypomnieć wzrastającą aktywność innych uczelni - Uniwersytetu, gdzie w 1959 roku zaczęło działać koło uczelniane PTTK, podobnie na Akademii Medycznej i w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Te inicjatywy, wraz z istniejącymi już klubami-Wodniaków na Politechnice, Kołem Przewodników, Klubem Autostopowym "Klakson", skupiającymi aktywnych turystów i krajoznawców, organizatorów obozów, rajdów i wycieczek, stwarzały podstawy do rozważenia możliwości utworzenia środowiskowego oddziału PTTK. Pomysły te były popierane przez Radę Okręgową ZSP oraz istniejącą od 1955 roku Komisję Turystyki Szkół Wyższych przy ZG PTTK /w 1958 roku odnowioną pod nazwą Komisji Młodzieżowej, której celem było koordynowanie działalności m.in. w środowisku akademickim/. Tendencje te były tym silniejsze, że patronat Stołecznego oddziału PTTK nad ogniwami akademickimi był czysto formalny, a nierzadko utrudniał bezpośrednią działalność. Dobre wzory, jakie czerpać można było już w tym czasie z Poznania i Krakowa, gdzie działały oddziały akademickie, skłaniały działaczy warszawskich do spróbowania sił w samodzielności organizacyjnej wyższego

szczebla. Taka samodzielność oznaczała szansę na rozwój organizacyjny, skupienie ogniw turystycznych w Warszawie pod jednym kierownictwem, a nowa jednostka statutowa PTTK, jako oddział międzyuczelniany dawała okazję do samodzielności finansowej, programowej, imprezowej, szkoleniowej i w wielu innych aspektach działania.

I w ten sposób doszło do utworzenia w Warszawie 19 stycznia 1960 roku Oddziału Międzyuczelnianego PTTK. Było to wydarzenie potwierdzające rozwój samorządności i chęci decydowania o losach turystyki i krajoznawstwa w największym środowisku akademickim. Było to opowiedzenie się po stronie chlubnych tradycji poprzedników PTTK, ale i wola kontynuowania dorobku tych wszystkich zrzeszeń i organizacji, które przyczyniły się do rozwoju zainteresowań, a także wyraz przemian i nowych tendencji w środowisku akademickim. Poprzednicy skupieni pod znakami PTT, PTK, AKT, AZS i innych, pomimo skromnego zasięgu działań i niewielkiej liczby wykazali, że turystyka i krajoznawstwo dają możliwość różnorodnej aktywności społecznej, intelektualnej, twórczej, wychowawczej i patriotycznej w ciągu wielu dziesięcioleci i w niezwykle trudnych warunkach społeczno-politycznych.

Od pierwszych tygodni Oddział Międzyuczelniany tworzyły: Zarząd, któremu przewodniczył Jan Szukalski, Komisja Rewizyjna, przewodniczył Andrzej Harski, Koła PTTK - Politechnika - nr 1, Uniwersytet - nr 2, Koła Przewodników Studenckich Obozów Wędrownych - prezes Bolesław Pleban, Akademicki Klub Turystyczny - prezes Andrzej Smirnow, Klub Autostopowy "Klaskon", Komisja Turystyki Górskiej - prezes Tomasz Mańkowski, Komisja Turystyki Pieszej - prezes Zbigniew Wasiukiewicz, Komisja Turystyki Wodnej - prezes Andrzej Nowak, Komisja Krajoznawcza - prezes Danuta Iwicka. Wiceprezesami Oddziału byli Janusz Kozioł i Krzysztof Sierakowski, sekretarzem Joanna Kotowicz, członkami Zarządu - Stanisław Kucia, Małgorzata Vayhinger, Małgorzata Siedlecka. Od marca 1961 roku rozpoczęła działalność Akademicki Klub Narciarski. W pierwszej kadencji władz Oddziału powstały koła: nr 3 przy Akademii Medycznej, nr 4 przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, nr 5 przy